

kind & samenleving

MANIFEST VOOR EEN INTEGRAAL TIENERVRIENDELIJK BELEID

Inhoudstafel

Editio

EIGENHEID VAN TIENERS:

1. 'Gewoon speciaal': tienervriendelijk beleid speelt in op de ambivalente eigenheid van tieners
2. Tieners willen niet opgesloten worden op een eiland
3. Tieners willen nog ruimte om te spelen

RUIMTE EN MOBILITEIT:

4. Laat tieners meedenken over knooppunten in het tienerweefsel
5. Ga in verkavelingen ook voor grote wijkpleinen
6. Denk over tienermobiliteit op regionale schaal

VRIJE TIJD

7. Tieners kunnen hun vrije tijd soms helemaal zelf vorm geven, maar sta klaar voor een steun in de rug
8. Geef tieners een duidelijk vrijetijdsaanbod, maar ook met lummelmomenten
9. Living apart together

INSPRAAK EN COMMUNICATIE

10. Communicatie met tieners: alle hens aan dek
11. Tussen ernst en spel, en met respect
12. Steun tieners om hun stem te laten horen

NAAR EEN INTEGRAAL TIENERVRIENDELIJK BELEID

[@kindsamenleving](https://www.kindsamenleving.be)

www.k-s.be

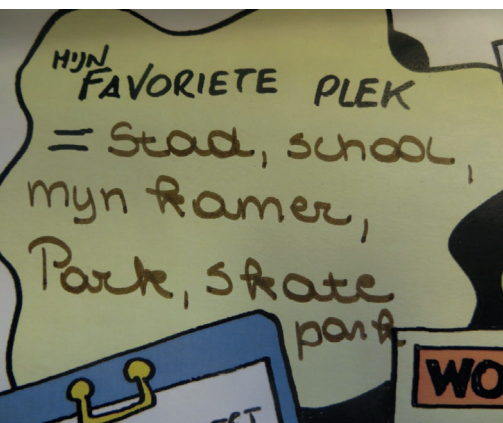

EDITO

MANIFEST VOOR EEN INTEGRAAL TIENERVRIENDELIJK BELEID

Een integraal beleid voor tieners speelt in op hoe tieners in hun stad, gemeente en buurt wonen en leven: hoe ze de publieke ruimte gebruiken, hoe ze zich verplaatsen, hoe ze hun vrije tijd invullen, hoe ze zich verhouden tot anderen.

Een tienervriendelijk beleid geeft tieners daarin een plaats tussen andere groepen, mét erkenning van hun eigenheid. Kind & Samenleving vindt dat tieners te weinig worden meegenomen in het lokaal beleid. Daarom stellen wij dit manifest voor, voor een integraal tienervriendelijk beleid.

EIGENHEID VAN TIENERS

1. 'GEWOON SPECIAAL': TIENERVRIENDELIJK BELEID SPEELT IN OP DE AMBIVALENTE EIGENHEID VAN TIENERS

Tieners zijn volop aan het groeien. Ze voelen zich nu eens 'te oud', en dan weer 'te jong'. Ze zijn 'gewoon mens', maar toch ook wat speciaal. Tienervriendelijk beleid daagt uit en geeft verantwoordelijkheid, maar ook ondersteuning en houvast.

Tieners zijn net gewone mensen. Oké, misschien is er wel eens een hoek af. Ze zijn werk in uitvoering, en dat gaat in sprongetjes, horten en stoten. Sociale interactie is álles voor hen - met leeftijdsgenoten dan, want al de rest loopt maar gènant in de weg - maar ze zijn meer dan wie ook bezig met hun eigen ik. En tegelijk met de wereld.

Want de leefwereld van 12- tot 15-jarigen verbreedt enorm. Op korte tijd is er plots heel veel meer te verkennen dan de eigen straat. Dat doen ze onbesuisd en tegelijkertijd onwennig. Plots zijn daar het stadspark, de bushalte en de broodjeszaak. De parkconcerten en de eerste fuif, op school. Ze moeten zelfstandig hun weg vinden, verder weg van huis gaan dan vroeger, en hun eigen vrije tijd zien vorm te geven op soms onbekend terrein.

Dat doen tieners wel allemaal in hun eigen tempo. 'Dé tiener' bestaat niet. Nog los van verschillende interesses of karakters. 12 of 15 zijn, dat is heel anders. Er kunnen tussen grote verschillen zijn tussen jongens, meisjes, meisjesjongens en jongensmeisjes. De afkomst, sociale klasse, of waar je precies woont, zorgen voor heel verschillende contexten. Het is dus van belang om 'de tiener' telkens concreet te maken, naar de specifieke groep die je voor je hebt.

Tienervriendelijk beleid speelt in op een mix van gretigheid en exploratie, maar tegelijkertijd op een nood aan houvast en ondersteuning. Dat maakt tieners niet de makkelijkste doelgroep. Ze moeten schipperen tussen 'al te oud' en 'nog te jong zijn'. Ze zijn volop hun wereld aan het verkennen, maar weten nog niet altijd zelf heel goed wat ze willen.

Dat maakt tienerbeleid niet altijd eenvoudig, maar juist hun ontwikkelende burgerschap is de reden waarom je hen niet kan loslaten. Dit is dé leeftijd waarop ze kritisch burgerschap ontwikkelen en zich al dan niet gaan hechten aan hun stad of gemeente.

2. TIENERS WILLEN NIET OPGESLOTEN WORDEN OP EEN EILAND

Tieners hebben soms een 'eilandverlangen' en willen een eigen, aparte plek. Maar ze willen evenzeer een plaats middenin de maatschappij en de publieke ruimte.

Tieners hebben soms een 'eilandverlangen'. Ze willen een eigen plek om hun ding te kunnen doen: jeugdwerklokalen, graffiti zones, een skateplek en een repetitiekot... Daarbij willen zij liefst niet te veel pottenkijkers in de buurt. Zo'n plek apart en op afstand van bewoning is ook het handigste: dan krijgen ze niet voortdurend van de burens op hun kop. En soms willen ze wel eens dingen echt in 't geniep kunnen doen, om te experimenteren, om grenzen te verleggen... Geef hen die ruimte!

Maar toch willen tieners zeker niet alleen op hun eiland zitten. Ze willen ook gewoon deel uitmaken van de publieke ruimte. Ze willen zich welkom kunnen voelen op publieke plaatsen en niet weggejaagd worden. Tieners vind je zelfs vooral terug op knooppunten en op kruispunten. Daar is er meer gelegenheid tot ontmoeting, én er is meer kans om iets te zien gebeuren: de bus, de mooie jongen van de andere school, de optrekkende sportwagen... Ook dát is hun plek in de samenleving.

In hun ruimer wordende wereld zoeken ze eigenlijk gewoon een plek waar ze mogen zijn, waar ze deel van (mogen) uitmaken. En soms laten tieners ook voelen dat ze deel zijn van de samenleving door in groep een ruimte in te nemen - de portiek van het appartementsgebouw, of het halve stationsplein. Door die publieke ruimtes in te nemen en zich toe te eigenen ontstaan ook regelmatig spanningen met andere bewoners.

Foto: Carmen De Vos

3. TIENERS WILLEN NOG RUIMTE OM TE SPELEN

Tieners zullen zelf niet snel zeggen dat ze 'spelen', omdat ze geen kind meer willen zijn. Maar hun gedrag blijft heel speels, en waar het kan (zoals in de jeugdbeweging of met jongere kinderen) gaan ze er nog volop voor.

Tieners zullen het zelf niet vaak toegeven, maar ze staan nog steeds heel 'speels' in de wereld. Volop 'spelen zoals vroeger' doen ze nog zeker, in de jeugdbeweging, en ook wel binnen hun gezin en familie. Ze spreken ook vaak af op speelpleintjes, en een meer uitdagend en sportief ingericht speelterrein zullen ze dan ook gebruiken.

Maar ze ontwikkelen ook een heel eigen manier van 'spelen'. Die komt soms wat agressief over: het lijkt wat raar dat ze met een half volwassen lichaam intense dingen doen. Het is duwen en trekken, elkaar verbaal en fysiek uitdagen en uittesten. Tieners zijn in hun spel dan ook zichtbaarder dan kinderen. Ze gaan vaak met elkaar om in volle publieke ruimte, waar ook volwassenen zijn: aan de bushalte of bij het station bijvoorbeeld. Maar als je goed kijkt en luistert, blijft het veel weg hebben van spelen en stoeien, al zullen ze het zelf misschien niet toegeven. Geef hen dus die ruimte om te spelen, zelfs als het wat luidruchtig en wild is!

RUIMTE EN MOBILITEIT

4. LAAT TIENERS MEEDENKEN OVER KNOOPPUNTEN IN HET TIENERWEEFSEL

Tieners verdienen bijzondere aandacht in de ruimtelijke planning. Denk vanuit het idee van een tienerweefsel. Dat heeft een eigen logica, maar kan niet los gezien worden van andere planningslagen.

Bij ruimtelijke planning is het zeker nodig om actief op tieners te focussen. Maar je mag dit niet los zien van heel het publiekeruimteneffect.

Je moet als het ware denken vanuit een aparte 'planningslaag' voor tieners, maar zonder die los te zien van het publiekeruimtenetwerk. Die aparte planningslaag noemen we 't tienerweefsel'.

Zo'n tienerweefsel kan je op het 'speelweefsel' leggen, of op een 'ouderenweefsel'. Daar waar deze weefsels elkaar raken, moet je goed nadenken over samen-leven en samen-gebruik.

Het tienerweefsel is dé manier om de belangrijkste knooppunten te detecteren voor tieners, en dat doe je het best samen met hen.

Want tieners zoeken vooral **knooppunten** op binnen het tienerweefsel. Dat zijn plekken waar heel wat voorzieningen samen komen die voor hen van belang zijn. **Door met tieners te praten en hen goed te observeren, detecteer je die knooppunten.** Het plein aan de middelbare school, bijvoorbeeld, waar ook de bushalte ligt en waar er een krantenwinkeltje is om snoep te kopen.

Als het een belangrijk knooppunt blijkt, kan je de inrichting evalueren met tieners en gebruikers, en samen met hen die ruimte verder uitbouwen.

Het komt er dan op aan **om tieners en hun belangen een evenwaardige plaats te geven in het planningsproces.** Soms met hen alleen, maar bij voorkeur ook in interactie met anderen.

5. GA IN VERKAVELINGEN OOK VOOR GROTE WIJKPLEINEN

Veel overlastproblemen met tieners hebben te maken met een algemeen gebrek aan publieke ruimte. Om iedereen een plaats te geven in de publieke ruimte, dus ook tieners, moet je gaan voor grote wijkpleinen in een samenhangend publiekeruimtenetwerk.

Dichter bouwen betekent ook meer mensen die dichter op elkaar moeten leven. Dit lukt niet als er te weinig open ruimte is of als de ruimte gereserveerd blijft voor auto's. **Bij te krappe publieke ruimte worden tieners hoogstwaarschijnlijk de pineut.**

Bij nieuwe woonontwikkelingen is er dus voldoende aaneengesloten open ruimte nodig om meerdere generaties en gebruiksgroepen een plaats te laten vinden. Op die manier hoef je het voetbalveldje en de banken niet te dicht bij de buurwoningen te zetten en kan je **bufferen waar dit nodig zou zijn.**

Denk dus aan de grootte van een klassiek voetbalveld als minimumoppervlakte voor een wijkplein in een dichte wijk. En laat het plein dan zo centraal mogelijk inplanten, veilig en vlot bereikbaar te voet en met de fiets. Een plein van een halve hectare of meer? In Kopenhagen, Wenen en Vauban doen ze het. Het is noodzakelijk als je hoger gaat bouwen.

6. DENK OVER TIENERMobiliteit OP REGIONALE SCHAAL

Tieners vergroten hun actieradius stelselmatig. Bouw dus duurzame vervoersnetwerken, tot op regionaal niveau.

Tieners gaan van het ene schooljaar op het andere alleen naar school of naar hun hobby. **Zij beginnen een ruime actieradius te ontwikkelen. Dat maak ze soms kwetsbaar: er zijn te veel verkeersslachtoffers in deze leeftijdsklasse. Geef ze dus de veilige en zelfstandige mobiliteit die ze vragen.**

Want tieners trekken graag verder, naar het naburige stadscentrum of shopping center. **Tienermobiliteit moet je op schaal van de regio bekijken.** Wat wordt beslist in de nieuwe vervoersregio's, is dus van groot belang voor tieners. Zorg dat je hun belangen mee inbrengt, tussen die van De Lijn, politici van buurgemeentes, bedrijven, en taxichauffeurs.

De autonome mobiliteit van tieners kan je stimuleren door stevig in te zetten op de duurzame vervoersnetwerken: wandelnetwerken, trage wegen, fietsnetwerken en openbaar vervoer.

VRIJE TIJD

7. TIENERS KUNNEN HUN VRIJE TIJD SOMS HELEMAAL ZELF VORM GEVEN, MAAR STA KLAAR VOOR EEN STEUN IN DE RUG.

Tieners willen soms zelf dingen doen en organiseren en hebben dan enkel een zetje of steun in de rug nodig.

Tieners zijn specialist in hun eigen vrijetijdsbesteding. Ze willen en kunnen soms helemaal zelf dingen ontwikkelen, organiseren en bouwen. Dat is vooral het geval als het helemaal 'hun ding' is. Skaters, voetballers of vloggers bouwen hun vrije tijd helemaal zelf. Meng je als gemeente of als buitenstaander dan niet en hou afstand.

Wees wel aanspreekbaar en beschikbaar om iets georganiseerd te krijgen, om praktisch of financieel een zetje te geven. Of om die eerste stap zetten. Een idee voor een gamemarathon of een alcoholvrije fuif is leuk, maar hoe begin je eraan? Leve dus de echt laagdrempelige jeugd-, cultuur- en vrijetijdsdiensten waar je zomaar kan binnenstappen!

Ook 'rondhangen', 'chillen' of 'afspreken' kan je faciliteren. Dat doen tieners uiteraard liefst gewoon onder elkaar. Maar soms is ook daar ondersteuning gewenst. Want vaak worden ze van hot naar her gestuurd. In heel wat gemeenten vragen tieners naar een plaats om binnen te kunnen zitten bij regen of bij koud weer. Hier kan een pingpong- of biljarttafel bij, als het maar laagdrempelig is om binnen- en buiten te lopen. Een jeugdhuis binnenstappen is vaak nog een hoge drempel; tieners zijn nog onwennig op café. Een ruimte in een centraal gelegen jeugddienst of bibliotheek kan die rol zeker vervullen.

Foto: Carmen De Vos

8. GEEF TIENERS EEN DUIDELIJK VRIJETIJDsaanbod, MAAR OOK MET LUMMELMOMENTEN

Tieners vragen naar een helder afgebakend aanbod van vrijetijdsactiviteiten. Maar bied daarin ook momenten die vrijheid bieden voor informele ontmoeting.

Naast de zelforganisatie is er ook nog een meer klassiek vrijetijdsaanbod nodig, zowel voor tieners die zoeken naar iets wat je niet zelf voor elkaar krijgt, als voor de ouders die opvang of zinvolle vrijetijdsbesteding zoeken.

Tieners weten graag heel duidelijk waar ze aan toe zijn als ze ergens naartoe gaan. 'Kom naar onze speelpleinwerking' is voor hen te vaag. Lijn de activiteiten dus zo goed mogelijk af. Duidelijke communicatie is nodig: die activiteit, van dat tot dat uur; en meestal het liefste alleen met hun eigen leeftijdsgroep.

Maar koppel aan die afgelijnde activiteiten ook genoeg 'lummelmomenten' die tieners zelf kunnen invullen en die wél vrijheid bieden voor informele ontmoeting, en misschien zelf eigen initiatief.

9. LIVING APART TOGETHER

Evenementen zijn belangrijk voor tieners en jongeren. Houd expliciet rekening met de jongere tieners, want vaak blijven ze buiten beeld. Doe dit bij voorkeur ook binnen een groter geheel.

Tieners voelen zich **betrokken** bij gemeenten of buurten waar iets gebeurt, waar veel te doen is.

Ze waarderen speciale evenementen voor tieners vaak enorm: een eigen festival op het einde van het schooljaar bijvoorbeeld.

Toch willen ze ook deel uitmaken van een groter geheel. Ideaal wordt het als bestaande evenementen voor een breed publiek ook expliciet rekening houden met tieners: een muzikfestival met een alcoholvrije cocktailbar, en waarop ook de tienergroepen op de affiche staan waar u en ik nog nooit van hebben gehoord.

En juist daarin willen tieners zelf actieve inbreng, bijvoorbeeld in de muziekeuze en de inkleiding. Evenementen die ook tieners kunnen aanspreken zijn ideale cases om hen te betrekken. En wat willen ze dan? Alleen tieners kunnen het je zeggen.

INSPRAAK EN COMMUNICATIE

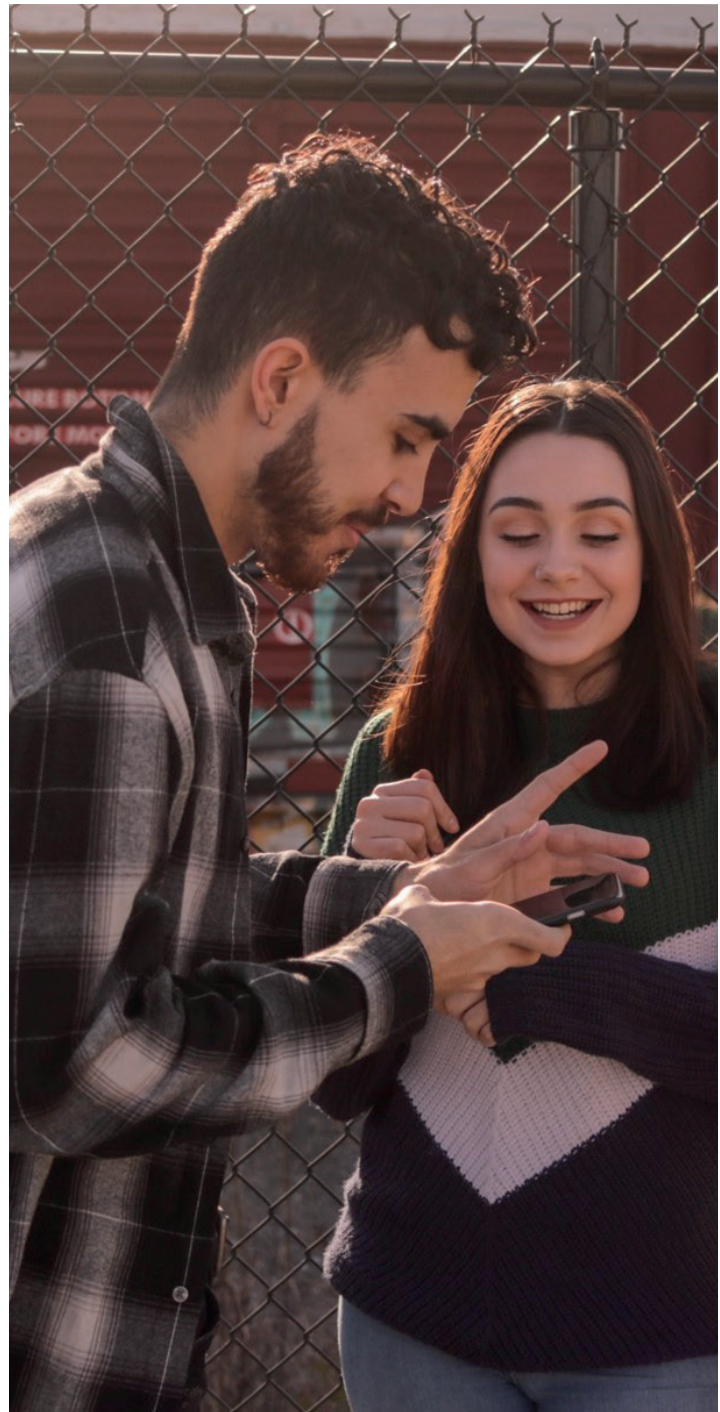
10. COMMUNICATIE MET TIENERS: ALLE HENS AAN DEK

Voor communicatie met tieners moet je op alle kanalen inzetten: digitaal, via flyers en affiches, via de peer group, maar ook nog via ouders en scholen. Het is niet of-of maar en-en. Wacht niet af en ga zelf naar ze toe!

Tieners willen bereikt worden via sociale media, specifiek op hen gericht. Dat is geen wondermiddel, maar zorg er hoe dan ook voor dat je communicatie aansluit op je doelgroep en dus noch te officieel van toon is, noch te kinderachtig.

Tieners delen alles. Communicatie tussen tieners onderling en via via, is dus cruciaal: gaan hun vrienden? Als je gemotiveerde deelnemers hebt, kan je vragen of ze vrienden-leefijdsgenoten of familie mee vragen.

Wie tieners over de vloer wil, zal zich tegelijk ook moeten richten naar scholen en ouders. Hen informeren en geruststellen is cruciaal. Als een activiteit uitgaat van de gemeente of van de school, boezemt dat toch al wat vertrouwen in. Scholen bereiken bovendien een zeer brede en diverse groep tieners → ook de tieners die je anders niet makkelijk bereikt. Dat is een niet te onderschatten sterkte van werken via scholen.

11. TUSSEN ERNST EN SPEL, EN MET RESPECT

Wie tieners met ernst en respect benadert, krijgt van hen ook veel terug. Tegelijk zijn tieners geen vragende partij om overal al verantwoordelijk voor te zijn.

Tieners willen ernstig genomen worden en willen met respect benaderd worden. Ze voelen scherp aan of je hen serieus neemt als je bijvoorbeeld inspraak met hen organiseert en naar hun beleving of ideeën vraagt. En dat serieus nemen loont enorm.

Praat met tieners, en ze maken heel redelijke voorstellen over wat ze graag zouden hebben in hun stad of gemeente. Ze weten al goed hoe het eraan toe gaat en hoe het in de buurgemeenten is, ze kunnen pijnpunten blootleggen, en voelen goed aan wanneer ze zich welkom of juist ongewenst voelen.

Maar vraag hen ook niet te veel. Tieners willen nog onbezorgd kunnen spelen en 'zot doen'. Op één moment tonen ze volop verantwoordelijkheidszin en even later bestaat de kans dat ze het toch weer loslaten. Dat kan heel erg wisselen en dat moet je accepteren.

Bij problemen en overlast-situaties vragen ze ook één ding: benader hen met respect! 'Respect' is een waarde die ze enorm belangrijk vinden. Als ze zich gerespecteerd kunnen voelen, open je de deur naar dialoog.

Foto: Carmen De Vos

12. STEUN TIENERS OM HUN STEM TE LATEN HOREN

Tieners begrijpen veel en kunnen een inbreng hebben in allerlei beleidsprocessen, maar soms is het nodig om hun stem te versterken: een mondige woordvoerder zoeken, hen warm maken om te participeren, het contact regelen, of gewoon de zekerheid van een steun in de rug.

Meestal zijn tieners heel blij dat ze geconsulteerd worden en ernstig genomen worden. **Maar het valt hen vaak lastig om op georganiseerde inspraak te geraken.** De opkomst daarvan is altijd enorm onzeker. Alleen in een al bestaande groep, zoals een jeugdvereniging die ook een sterke leiding heeft, ben je zekerder van een groep. Meestal moet je er zelf ernaar toe stappen en toch proberen om hen mee te nemen in het grotere proces.

Tieners kunnen zelf heel wat. Ze kunnen kritisch denken en meningen formuleren. Maar als ze voor een grotere groep staan **hebben ze meestal woordvoerders nodig** om het ijs te breken. Dat geldt des te meer als ze in contact komen met beleidsvoerders of andere belanghebbenden en leeftijdsgroepen: dan is voorbereiding en ondersteuning erg belangrijk.

NAAR EEN INTEGRAAL TIENERVRIENDELIJK BELEID

Welk tienerfriendly beleid?

Tienerfriendly beleid speelt in op de eigenheid en de noden van groepen tieners. Het daagt uit en inspireert, geeft verantwoordelijkheid en vrijheid, maar ook houvast en ondersteuning.

Dat is telkens anders en telkens een zoeken. Elke groep tieners is ook anders.

Tieners zijn cruciaal in het wij-verhaal: zij vormen de lijm tussen verschillende generaties. Tieners mogen en kunnen onbezonnen keuzes maken, ook als ze met beide voeten in de maatschappij staan. Zij willen juist midden in de maatschappij staan. Maar zij zijn ook de groep die scherp de grenzen aanvoelt van de ondersteuning die het beleid al dan niet biedt aan haar burgers.

We mogen ze niet vergeten, anders kruipen ze terug in hun kamer, terwijl de samenleving hen hard nodig heeft en zal hebben.

In de afgelopen jaren werkte Kind & Samenleving voor uiteenlopende inspraaktrajecten met tieners in grotere en kleinere steden en in meer landelijke gemeenten. Meer info en inspiratie vind je op onze website:

- Een tienerfriendly lokaal vrijetijdsbeleid vormgeven? Tips van tieners in ons filmpje [#GOALS](#).
- Uitgebreide inspiratie voor inspraak met tieners vind je onze publicatie [Tienspraak](#).
- Lees meer over [speelweefsel](#) en [tienerweefsel](#).

Foto: Carmen De Vos

Manifest voor een integraal tienerfriendly beleid is een publicatie van Kind & Samenleving vzw.

© Kind & Samenleving, 2019